

Programkonferansen HAVBRUK 2010
Trondheim, 19.-21. april 2010

Foredragstittel: Syk oppdrettsfisk og frisk villfisk – dobbel myte og gordisk knute
Forfatter(e): Øivind Bergh^{1,2}

1. Havforskningsinstituttet
2. Institutt for biologi, Universitetet i Bergen

Sammendrag innledningsforedrag:

I media, og til dels forskningspublikasjoner, blir sykdom gjerne assosiert med oppdrettsfisk, mens villfisken blir betraktet som ”frisk”. Nærmere analyser av ordvalg viser at oppdrett gjerne betraktes som ”unaturlig”, et ”inngrep i naturen”, og noe som forrykker en ”naturlig balanse”.

Finnes det noe slikt som en ”naturlig balanse” mellom patogener og verter? Finnes det noen form for matproduksjon som ikke i større eller mindre grad innebærer et ”inngrep” i naturen? Er fiskerier eller landbruk mindre miljøødeleggende enn havbruk? Er jakt og fiske mer ”naturlig” enn jordbruk og havbruk? Spørsmålene bør stilles, primært for å provosere oppfatninger som synes å ha fått allmenn aksept uten at de har akseptabel ryggdekning i form av empiri.

Tilgjengelige data for utbredelse av sykdom hos villfisk er ytterst mangelfulle. Det finnes enkelte survey-programmer, både i Norge og internasjonalt, men med få unntak er de oppstått ut fra behov i oppdrettsindustrien, eller ut fra annen miljøproblematikk. Denne typen undersøkelser er gjerne karakterisert ved stor dominans av negative funn, noe som har lav vitenskapelig prestisje. Det er mulig at slike funn vil tendere til å være underrapportert i litteraturen. De forskningsfaglige utfordringene med å kartlegge utbredelse av sykdom i naturen er store, og undersøkelser i dag vil gjerne være begrenset til kartlegging av bærere. Det kan imidlertid være underkommunisert at utbredelse av sykdom og utbredelse av patogen agens ikke er det samme. Valg av smitte modeller vil også i høy grad påvirke resultater og tolkning av dem.

Samtidig står oppdrettsorganismer i åpne systemer og ville organismer i kontakt med hverandre via felles parasitter (inkludert bakterier og virus). Etablering av oppdrett, eller tiltak av typen ”kunstige rev” ved kysten eller offshore vil uvegerlig innebære et forhøyet antall verter innenfor et begrenset volum, noe som kan gi parasittiske organismer en fordel. Hvis modellering av smittespredning skal ha noen verdi vil det kreve økt fokus på datakvalitet, både for utbredelse av agens, og for overføring av patogener mellom individer.